

MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ IR SKURDĄ: 2021 METŲ VILNIAUS M. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ VYKSMŲ APŽVALGA

Dėkojame Vilniaus miesto savivaldybei už bendradarbiavimą 2021 metais ir pastebimai besivystantį dialogą su mieste veikiančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis. Parengėme šią apžvalgą norėdami įvertinti bendradarbiavimo ir teigiamų pokyčių socialiniuose vyksmuose momentus, atkreipti dėmesį į išliekančius iššūkius ir pasiūlyti galimus jų sprendimo būdus.

Apžvalga – tai socialines paslaugas Vilniuje teikiančių NVO, apsijungusių į asociaciją Krikščioniškų socialinių iniciatyvų Forumas (toliau – KSI Forumas), socialinių paslaugų Vilniaus mieste 2021 metais **refleksija, grįžtamasis ryšis ir pasiūlymai** Vilniaus miesto savivaldybei.

Esame atviri dialogui:

El.paštas info@ksiforumas.lt

www.ksiforumas.lt

* Nariai: VšĮ Pal. J. Matulaičio socialinis centras, VšĮ Pal. J. Matulaičio šeimai pagalbos centras, VšĮ Betzatos bendruomenė, VšĮ Socialinis veiksmas, VšĮ SOTAS (Socialinės Tarnystės savanoriai), VšĮ Sudervės bendruomenės iniciatyvos, VšĮ Duku, Asociacija Kauno „Arkos“ bendruomenė, VšĮ Actio Catholica Patria, VšĮ Šv. Jono vaikai, VšĮ Amatų mokykla „Sodžiaus meistrai“

KSI Forumas 2021 metais išskiria šiuos **5 svarbiausius pasiekimus** bendradarbiavime su Vilniaus miesto Savivaldybe:

- Vyko sveikintini pokyčiai vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugų organizavime: Vilniaus miesto savivaldybė kartu su SADM finansavo visus akredituotus vaikų dienos centrus, iš savo biudžeto skyrė dviejų tipų finansavimo krepšelius, į sprendimų procesus įtraukė paslaugų teikėjus.
- Vyko reguliarūs susitikimai su vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančiomis įstaigomis, atvirojo darbo paslaugą teikiančiomis ir šeimos gerovės srityje veikiančiomis įstaigomis bei Vilniaus miesto savivaldybės atstovais. Šie susitikimai sukūrė erdvę išdiskutuoti pasiūlymus, kartu įvertinti pokyčius, aptarti einamus klausimus, kurti pasitikėjimu grįstą santykį.
- Vyko pozityvūs pokyčiai darbo su sunkumus išgyvenančiomis šeimomis srityje: sukurta grupė dėl darbo organizavimo modelio, psichologinės ir socialinės paslaugos šeimoms tapo labiau prieinamos dėl sėkmingo „Kompleksinių paslaugų šeimai teikimo Vilniaus mieste“ projekto, tarpininkaujant Savivaldybei pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Specializuotos kompleksinės pagalbos centrais ir paramos šeimai centrais.
- Atsirado paslaugų žmonėms su intelekto negalia tęstinumas: Savivaldybė nepertraukiamai tęsia dienos socialinės globos paslaugų pirkimą, socialinių dirbtuvių paslaugas.
- Labai vertinga, kad 2022 metų soc. paslaugų planas buvo derinamas su Vilniaus miesto NVO Taryba.

KSI Forumas, apžvelgdamas 2021 metus, mato šiuos **5 iššūkius** bendradarbiavime su Vilniaus miesto Savivaldybe:

- Steigiant naujas socialinių paslaugų įstaigas pasigendame objektyviais kriterijais paremtos analizės apie konkrečių paslaugų poreikius skirtinguose Vilniaus miesto mikrorajonuose. Manome, kad yra labai svarbu strategiškai planuoti paslaugų plėtrą mieste.
- Steigiant naujas socialinių paslaugų įstaigas, kviečiame vadovautis subsidiarumo, decentralizacijos principais, atsižvelginat į bendruomeninių paslaugų kuriamą vertę. Šiuo metu pastebime, kad šių principų paisoma ne visuomet.
- Steigiant naujas/reorganizuojant socialinių paslaugų įstaigas, įvertinti srityje veikiančių NVO teikiamas paslaugas bei įtraukti sektorių kaip galimus paslaugų teikėjus. Manome, kad kai kurios naujai kuriamos savivaldybės paslaugos dubliuoja NVO ar savo veikla nepakankamai patenkina poreikius.
- Steigiant naujas įstaigas asmenims su intelekto negalia, būtina plėsti nedidelių bendruomeninių dienos centrų spektrą, kur būtų kuriama „šalia namų“ paslauga, taip pat paisyti tolygaus geografinio išsidėstymo.
- Nėra užtikrinamas nuolatinis finansavimas tęstinėms veikloms (paslaugoms), kai kurie projektai gauna finansavimą tik pavasarį, tad nėra sudaromos sąlygos teikti nepertraukiamas ir kokybiškas paslaugas.

Apžvalga parengta pagal tikslinės grupės, su kuriomis tiesiogiai dirba KSI Forumo nariai:

 Paslaugos vaikams

 Paslaugos jaunimui

 Paslaugos socialinius iššūkius patiriančioms šeimoms

 Paslaugos asmenims, turintiems intelekto negalią

 Paslaugos kitoms tikslinėms grupėms

Paslaugų plėtra

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

1

Nuo 2021 m. Vilniaus mieste akredituotas vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikia 42 įstaigos. Akredituotuose vaikų dienos centruose yra 949 vietos, socialinės priežiūros paslaugos faktiškai teikiamos apie 886 vaikams.^[1]

Didžioji dalis (35) vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų yra nevyriausybinių organizacijos (NVO).

2021 m. pabaigoje Vilniaus miesto savivaldybė priėmė sprendimą nuo kitų metų pradžios uždaryti du savo pavaldume esančius vaikų dienos centrus, kurių išlaikymui yra skiriamos neproporcingai didelės išlaidos, lyginant su NVO.

Džiugu, kad vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugų organizavime taikomas subsidiarumo principas ir paslaugų teikimas perduodamas iniciatyvoms, veikiančioms vietos lygmeniu.

2

2021 m. Vilniaus mieste įkurtas terapinio ugdymo centras „Aplink“, kuriame paslaugas gali gauti vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų ar sunkumų.

Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių namai buvo reorganizuoti į Kompleksinių paslaugų vaikui ir šeimai centrą „Šeimos slėnis“, veikia 45 vietos dienos soc. globos paslaugoms.

Kuriamas Kompleksinių paslaugų centras negalią turintiems vaikams ir jų šeimų nariams „Čiauškutis“, kuriame bus 270 vietų.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Iki galo nėra aiškus vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos poreikis Vilniaus mieste. Nepaisant to, kad 2021 m. nebuvo užpildytos visos vietos vaikų dienos centruose, nėra aišku ar vaikų dienos centrų (VDC) paslaugų tinklas yra tolygiai išplėtotas Vilniaus mieste ir realiai atliepia skirtingų mikrorajonų poreikius.

Neatlikus poreikio tyrimo buvo atidaryti bent 5 nauji savivaldybinio pavaldumo VDC (Atviro Jaunimo centro „MES“ - 4 VDC; „Klevas“ - 1 VDC). Be to, dar veikia Vilniaus policijos klubas, turintis du VDC.

Siūlome atlikti objektyviais kriterijais paremtą analizę apie vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugą ir jos poreikius konkrečiuose Vilniaus miesto mikrorajonuose bei strategiškai planuoti paslaugų plėtrą mieste, nepamirštant subsidiarumo principo.

Atkreiptinas dėmesys, kad vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančiose įstaigose paslaugas taip pat gauna vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų ar sunkumų. Pastebime, kad vien KSI Forumo narių, veikiančių Vilniuje, VDC buvo apie 30 vaikų, kurie atitiko „Aplink“ tikslinei grupei keltus kriterijus.

Atidarant naujus centrus ar reorganizuojant paslaugas rekomenduojame atsižvelgti į tris principus:

1. Decentralizacijos, kuomet pagalba priartinama prie paslaugos gavėjo gyvenamosios vietos.
2. Vietos bendruomenės įtraukimo į paslaugų teikimą. Sudaryti finansines sąlygas seniūnijose esantiems VDC priimti vaikus su negalia ar elgesio ir emocijų sutrikimais į savo centrą.
3. Įtraukiojo ugdymo, kai vaikai su negalia gali augti ir ugdytis kartu su įprastos raidos vaikais, sudarant jiems visas reikiamas sąlygas.

[1] Vilniaus miesto savivaldybės 2021 metų socialinių paslaugų plano duomenimis.

Paslaugų finansavimas

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

Nuo 2021 m. vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos yra finansuojamos valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšomis:

- 2021 m. Vilniaus vaikų dienos centrų teikiamoms paslaugoms finansuoti iš valstybės biudžeto lėšų buvo skirta 638 tūkst. Eur (16800 Eur/metams NVO pavaldumo vaikų dienos centrams ir 7200 Eur/metams savivaldybės pavaldumo vaikų dienos centrams);
- Vilniaus miesto savivaldybė iš savo biudžeto skyrė dviejų tipų finansavimo krepšelius: bazinis krepšelis – 27,5 Eur/mėn. už vaiką ir specialus krepšelis – 50 Eur/mėn. už vaiką.^[2]

Svarbu, kad savivaldybė skatina visuomenę solidarizuotis su atskirtyje esančiais vaikais ir jų šeimomis ir komunikuoja apie dienos centrų tinklo mieste svarbą. [\(Šaltinis\)](#)

[2] Bazinio krepšelio paslaugos sudarytos remiantis Socialinių paslaugų kataloge reglamentuotomis vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugomis, Specialaus krepšelio paslaugos apima bazinio krepšelio paslaugas ir papildomas kompleksines paslaugas, kurių teikimą detalizavo Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų skyrius, pvz., psichologo paslaugos, sociokultūrinės paslaugos ir kt.

[3] Vilniaus miesto Socialinių paslaugų centro 2021 m. III k. duomenimis, įstaigos socialiniams darbuotojams yra mokamas 1749,17 Eur darbo užmokestis.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Nors vienas iš pagrindinių socialinės priežiūros paslaugų akreditacijos tikslų buvo užtikrinti tvarų vaikų dienos centrų finansavimą, praktikoje matoma, kad skiriamas finansavimas nėra pakankamas ir, svarbiausia, adekvatus teikiant kokybiškas paslaugas vaikams ir jų šeimoms.

Pavyzdžiui, jei vaikų dienos centras dirba su 20 vaikų ir yra skiriamas specialus krepšelio dydis už kiekvieną paslaugas gaunantį vaiką, finansavimas tokiame vaikų dienos centre siekia tik 2400 Eur/mėn. (1400 Eur/mėn. iš valstybės biudžeto lėšų ir 1000 Eur/mėn. iš savivaldybės biudžeto lėšų) arba 28800 Eur/metams. Vilniaus miestas Lietuvos kontekste išsiskiria tam tikrais objektyviais rodikliais, kurie reikalauja didesnio vaikų dienos centro finansavimo, pvz., darbo užmokesčio dydis^[3], aukštos patalpų nuomos kainos. Taip pat svarbu paminėti, kad vaikų dienos centrai susiduria su augančiomis komunalinių paslaugų išlaidomis, maitinimo išlaidomis ir kt.

Siūlome didinti vaikų dienos socialinei priežiūrai skiriamą finansavimą 50 % iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto, atsižvelgiant į augančius paslaugų teikimo kaštus bei paslaugas teikiančių įstaigų pateikiamus išlaidų apskaičiavimus.

Susitikimų su Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo skyriaus atstovais metu ne kartą buvo minima, kad NVO paslaugas geba teikti pigiau, nes gauna finansinės paramos ir iš kitų šaltinių, dėl tos pačios priežasties nereikia skelbti konkursų jaunimo paslaugoms. Taip komunikuojama ir [15min.lt publikuotame straipsnyje](#).

Atkreiptinas dėmesys, kad finansavimas iš kitų šaltinių nėra skiriamas, o dažniausiai ir nėra galimas skirti darbo užmokesčiui, patalpų išlaikymui ir pan. Papildomai pritrauktos lėšos įprastai skiriamos papildomoms vaikų dienos centro veikloms: vasaros stovykloms, patirtiniams žygiams, maitinimo organizavimui, patalpų remontui ir pan.

Kuriant partnerystę grįstą bendradarbiavimą rekomenduojame kalbant apie paslaugų pirkimą iš NVO naudoti jų (mūsų) kuriamą vertę identifikuojančias sąvokas kaip „perka socialines paslaugas/ finansuoja“, o ne „skiria paramą“. („savivaldybė kartu su SADM skiria paramą vaikų dienos centrams“ - ištrauka iš užsakyto viešinimo straipsnio). Per sąvokas atsiskleidžia sektorių santykis. Norisi būti lygiavertiškame ir partneriškame santykiyje tarp Vilniaus miesto Savivaldybės ir NVO. Paramos gavėjo santykis šį santykį keičia.

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

2021 metais Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų skyrius bendradarbiavo su akredituotas vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančiomis įstaigomis:

- pirmąjį metų pusmetį organizavo susitikimus su įstaigų atstovais pokyčiams po akreditacijos aptarti;
- vykdė vaikų dienos centrų patikras su tikslu susipažinti su paslaugų teikėjais, ieškoti paslaugos tobulinimo galimybių, o ne turint tikslą nubauti dėl veikloje pasitaikančių netikslumų;
- atsiliėpė į susibūrusių vaikų dienos centrų atstovų iniciatyvą susitikti ir kartu ieškoti paslaugų tobulinimo galimybių, pvz., dėl paslaugų organizavimo vaikams, turintiems kompleksinių pagalbos poreikių bei skirtingų vaikų dienos centro darbo krypčių (socialinio darbo ir užimtumo) nustatymo;
- įtraukė vaikų dienos centro atstovus į Vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos teikimo tvarkos aprašo rengimą bei kvietė teikti siūlymus ir pastabas;
- metų pradžioje, kai vakcinų nuo COVID-19 kiekis buvo ribotas, kvietė skiepytis ne tik savivaldybės pavaldumo vaikų dienos centrų darbuotojus, bet ir NVO darbuotojus.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Nors Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų skyrius inicijavo Vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos teikimo tvarkos rengimą ir tai derino su vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančiomis įstaigomis, tačiau iki 2021 m. gruodžio mėn. dokumentas vis dar nebuvo patvirtintas.

Siūlome kartu su socialinių paslaugų kokybės ekspertu ir vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų atstovais *parengti ir nustatyti aiškius vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos kokybės kriterijus*.

Siūlome ir toliau organizuoti reguliarius Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų skyriaus ir vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų atstovų susitikimus einamiesiems klausimams aptarti.

Siūlome Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Socialinių paslaugų skyriui taikyti praktiką turėti kiekvienos (ypač naujai akredituotos) *socialinės paslaugos tiekėjų darbo grupę*, kuri reguliariai nagrinėtų ir sprestų klausimus, susijusius su akredituotos paslaugos teikimu, pvz., apžvelgtų paslaugų organizavimo ir teikimo tendencijas, praktikoje kylančius poreikius, paslaugų kryptis ateičiai.

Viešoji įstaiga „Šv. Jono vaikai“

Tai bendruomeniniai vaikų globos namai, veikiantys Trakų rajone. Šiandien 4 sodybose gyvena 29 vaikai, jų amžius - nuo 1 iki 19 m. Mūsų sodybos niekuo neišsiskiria iš kitų aplinkinių - turime šunų, katinukų, vienoje iš sodybų - net ir vištų, vasarą šiltnamiuose užsiauginame daržovių, rudėnį skiname savus obuolius. Vaikai, apsigyvenę čia, yra iš Trakų raj., Vilniaus m. bei Kauno raj. Šiais metais atvėrėme namų duris ir dviems mažutėliams, turintiems Dauno sindromą. Džiaugiamės, jog visi vyresnieji su meile ir džiaugsmu priėmė kūdikius ir tikimės, jog toks mažas žingsnelis padės skatinti neįgaliųjų integraciją į mūsų visų gyvenimus.

Darbas su jaunimu gatvėje

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

Įvyko 2 planuoti metų ciklo susitikimai tarp NVO darbuotojų, dirbančių su jaunimu gatvėje, ir savivaldybės.

Pradėjo veikti darbo su jaunimu gatvėje paslauga Naujoje Vilnioje - rajone, kur tokios paslaugos tikrai reikėjo.

Savivaldybės atstovai aplankė darbo su jaunimu gatvėje paslaugas teikiančias NVO.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Darbo su jaunimu gatvėje paslaugos finansavimas iš Vilniaus miesto savivaldybės organizacijos pasiekė tik 2021 m. balandžio pabaigoje. Gruodžio pabaigoje vis dar nebuvo aišku, koks bus ir kaip bus organizuojamas šios paslaugos finansavimas 2022 metais.

Siūlome užtikrinti nuolatinį finansavimą ir sudaryti sąlygas teikti nepertraukiamą kokybišką darbo su jaunimu gatvėje paslaugą.

Plečiant darbo su jaunimu gatvėje paslaugą, svarbu, kad savivaldybė planuotų ir lėšų didinimą, skirtą šiai sričiai. Kitu atveju kyla grėsmė, kad nukentės paslaugos kokybė arba paslaugos bus teikiamos mažesniu intensyvumu.

Atvirasis darbas su jaunimu (Atviruosiuose jaunimo centruose, atvirose jaunimo erdvėse)

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

2021 metais Vilniaus miesto savivaldybė Pilaitės seniūnijoje įkūrė naują Atvirą jaunimo erdvę „Kimaras“.

Kadangi tame pačiame rajone veikė VšĮ DUKU Atviras jaunimo centras, šis savivaldybės sprendimas buvo apskųstas. Teisiniame procese vyko tyrimas, ar socialinėms paslaugoms turi būti taikytinos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos.

2021-05-03 LR Aukščiausiasis Administracinis teismas (Administracinė byla Nr. el-9-502/2021; Teismo proceso Nr. 3-66-3-00118-2020-2) pripažino, kad soc. globos paslaugoms turi būti taikomos LR konkurencijos įstatymo nuostatos.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

2021 m. vasarį, po SADM rašto, Jaunimo skyrius pripažino, kad atviras darbas su jaunimu (AJE/AJC) yra socialinė paslauga. Manome, kad yra labai svarbu, kad *jaunimo politiką Vilniuje formuojantis skyrius remtųsi LR įstatymine baze.*

Pastebėtina, kad nuo 2005 metų, kai Vilniuje pradėtos kurti atvirojo darbo su jaunimu socialinės paslaugos AJC ar AJE, Vilniaus m. savivaldybė niekada nekviėtė iš savo biudžeto finansuoti tokių paslaugų teikiančio NVO sektoriaus. T.y. iki šiol Vilniuje yra AJE ir AJC savivaldybinė monopolija.

Siūlome steigti naujas socialines įstaigas tik *atlikus mikrorajone esančių paslaugų poreikio ir pasiūlos tyrimą bei įtraukiant NVO sektorių kaip galimus paslaugų teikėjus.*

Bent 5 AJE/AJC tapo ir vaikų dienos centrais (Atviro Jaunimo centro „MES“- 4 VDC; „Klevas“-1 VDC). Manome, kad šis sprendimas griauja pasiūlą atviru darbu su jaunimu, jo kokybę, verčia abejoti skaidrumu, kadangi lankytojai yra priverstinai registruojami, privalo pateikti informaciją apie save, jų duomenys suvedami į bendrą duomenų bazę.

Šiame sprendime kertasi esminis neformalaus ugdymo principas - „laisvas apsisprendimas“ su „paslaugos skyrimo“ (prievartiniu/kontrolės) principu.

VŠĮ DUKU

VŠĮ "Duku" teigia paslaugas vaikams, jaunimui ir šeimoms Pilaitės rajone.

Šeimose ištikus stipresniems iššūkiams, kartais vaikai atsiduria krizių centre. Jame jiems kyla daug nerimo, neapibrėžtumo, klausimų dėl ateities.... Tačiau jau kelintą kartą pradžiugina jaunuolių skambutis, - „man pavyko susitarti su „kriziukų“ darbuotojais, kad jie išleistų mane trečiadieniais į mūsų grupės susitikimą Pilaitėje!“

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

1

Praktinėje veikloje atpažįstame didžiulę tėvystės kursų prasmę. Nauda, kurią gauna tėvai, priklauso nuo to, koku būdu jie atėjo į šias grupes:

- Didžioji dauguma tėvų būna „priversti“ ateiti per atvejo vadybos procesą, šios grupės vidinė motyvacija yra maža. Dažnai šioms šeimoms, dėl jų asmeninių aplinkybių, emocinio, socialinio ir/ar protinio intelekto lygio, pirminių mokymų neužtenka. Pravartu šiuos kursus kartoti po pusmečio, kuomet žinios ir išgyvenimai jau pasiekia aukštesnį suvokimo ir sąmoningumo lygį.
- Kita grupė žmonių – vidinės motyvacijos lankyti kursus turintys tėvai. Nors tokių nėra dar labai daug, bet tendencija gerėja, ir sąmoningos tėvystės bei „ne intuityvaus“ vaiko auginimo strategijos tikrai keičiasi, ko pasekoje, mažėja rizika augti sunkiai traumuotiems vaikams.

2

Džiaugiamės sėkmingu „Kompleksinių paslaugų šeimai teikimo Vilniaus mieste“ projekto įgyvendinimu, kurio dėka įvairios psichologinės ir socialinės paslaugos šeimoms tapo labiau prieinamos.

3

Buvo sukurta tarpinstitucinė darbo grupė dėl darbo organizavimo modelio, esant ginčui dėl vaiko, kūrimo, bei parengtos Darbo su tėvais, esant ginčui dėl vaiko, metodinės rekomendacijos.

4

Savivaldybė tarpininkavo pasirašant Bendradarbiavimo sutartį tarp Specializuotų kompleksinės pagalbos centrų ir paramos šeimai centrų. To pasekoje atsirado galimybė keisti reikalingą informaciją, metodine parama dirbant su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiais asmenimis.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Siūlome plėsti ir didinti prieinamumą:

- tėvystės įgūdžių grupių (eilėse reikia laukti nuo pusės metų iki metų)
- visų kitų konsultavimo tėvystės klausimais formų, tokių kaip tėvų palydėjimas, palaikomosios grupės.
- mediacijos paslaugų šeimoms. Teismų praktika rodo, kad dažnu atveju skyrybų proceso metu problemos šeimose tik gilėja, tai daro stiprią įtaką vaiko emocinei būklei.

Šios nestacionarios paslaugos prisidėtų prie brangių stacionarių paslaugų apimčių mažėjimo.

Šis projektas baigsis 2022 metų pabaigoje, todėl siūlome iš anksto pasiruošti naujo projekto įgyvendinimui (ruošiant dokumentus, atliekant partnerių atrankos konkursus ir t.t.), kad 2023 metų pradžioje šios paslaugos be pertraukos galėtų būti tęsiamos.

Darbo grupėje išsiginčijus tėvų konfliktiškumo kriterijus ir reikalingas paslaugas būtų svarbu užtikrinti įvardintų paslaugų prieinamumą šeimoms, t.y. šių paslaugų finansavimo užtikrinimą.

Matome poreikį 2022 metais pratęsti gerąją 2020 metų praktiką, kuomet buvo organizuojami reguliarūs (bent kartą per ketvirtį) tarpžinybiniai susitikimai, kuriuose dalyvaudavo šeimos paramos centrų, VTAJT ir savivaldybės atstovai.

Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras

Trijų vaikų mama: „svarbiausia man buvo jausti, kad Matulaičio centre mane iš tikrųjų girdi ir jiems rūpi, ką aš išgyvenu, ką aš manau, ko noriu, kaip jaučiasi mano vaikai. O paskui laukė ilga kelionė kartu ieškant naujų kelių geresniam gyvenimui“.

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

1

Savivaldybė nepertraukiamai tęsia dienos socialinės globos paslaugų pirkimą.

2

Tęsiama socialinių dirbtuvių veikla (paslaugos teikėjai Vilniaus m.: VšĮ Sopa, VšĮ Rastis, VšĮ Pal. J. Matulaičio socialinis centras, VšĮ Betzatos bendruomenė), kuri 2021m. pabaigoje akredituota kaip socialinių įgūdžių ugdymo, atkūrimo ir/ar palaikymo paslauga.

3

Decentralizacijos proceso metu bus įkurta:

- Dienos centras ir soc. dirbtuvės. Giraitės g. 1 („Vilniaus Viltis“)
- Socialinės dirbtuvės, 40 žmonių. Savanorių pr. 267 (Valakampių soc. paslaugų centras)
- Dienos centras, 20 žm. Tikimės, kad Pilaitėje (Betzata)

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

Daug kalbama apie „atokvėpio“ paslaugos poreikį. Manome, kad pirmiau reikia plėsti nedidelių bendruomeninių dienos centrų spektrą, kur būtų kuriama „šalia namų“ paslauga, kuri ilgainiui su savanorių pagalba palengvintų vaikų/suaugusių su negalia ir jų globėjų dalyvavimą visuomenėje. Bendruomeninių paslaugų tinklas išlieka vis dar per mažas - paslaugos pernelyg centralizuotos didesniuose centruose.

Planuojant akreditacijos procesą ir siekiant jį įgyvendinti kokybiškai, svarbu informuoti apie jį ir pradėti įgyvendinimą gerokai anksčiau. Šis procesas buvo pradėtas tik paskutinę 2021 metų gruodžio mėnesio savaitę. Skubotas proceso organizavimas devalvuoja akreditacijos proceso prasmę, apsunkina jo organizavimą tiek paslaugos teikėjams, tiek savivaldybės darbuotojams, atsakingiems už šią sritį, sumažina galimybę įvairiapusiškiau įvertinti akredituojamą paslaugą. Tokiu būdu kyla pavojus, kad šis svarbus procesas vyks tik formaliai.

Vilniaus miesto savivaldybėje paslaugos nėra planuojamos atsižvelgiant į teritorinį išsidėstymą. Labai tikimės, kad žemės sklypas bus skirtas Pilaitėje, nes pradinis pasiūlymas buvo pvz. Vilnelės g., kuri nuo Markučių dienos centro yra nutolusi vos 200 metrų. Kitas pasiūlymas buvo įkurti centrą toje pačioje teritorijoje su „Vilniaus Viltimi“, Giraitės gatvėje, arba Revonių gatvėje, kuri taip pat yra prie Savanorių prospekto.

Siūlome planuoti socialines paslaugas atsižvelgiant į *tolygų paslaugų geografinį išsidėstymą*.

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

Galime pasidžiaugti, kad žmonės su intelekto negalia yra vis daugiau matomi, apie juos rašomi straipsniai, dalinamasi jų gyvenimo istorijomis.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

KSI Forumo organizacijos, kurios dirba su intelekto negalią turinčiais žmonėmis pastebi, kad šie asmenys vis dar patiria daug nugalimo. Jis pasireiškia šiais būdais:

1) sudėtinga prieiga prie svarbios informacijos: labai dažnai žmonės su negalia (taip pat ir jų tėvai, globėjai), nežino, kokias teises jie turi, kokios paslaugos, valstybės parama jiems priklauso. Kartais net specialistams būna sudėtinga rasti aiškiai informaciją apie tai, kur ir kaip gauti paslaugas. Tai rodo, kad informacijos sistema yra visiškai nepritaikyta tikslinei grupei. Nors ir atpažįstama pastanga informacinius aprašus supaprastinti (pvz.: platforma „Kas man priklauso“) tačiau ji dar tikrai nėra pilnai prieinama ir suprantama minėtai tikslinei grupei.

Pasiūlymas: teikti prašymus, pasiūlymus savivaldybėms suprastinti paslaugų žemėlapius, taikyti lengvai suprantamą kalbą paslaugų aprašuose.

2) baimė netekti paslaugų: (ypač aktualu tėvams/globėjams) neretai tėvai, globėjai susitaiko su netinkamomis paslaugomis, priežiūra, darbuotojų elgesiu, neteikia skundų dėl paslaugų kokybės, nes išgyvena baimę tų paslaugų visai netekti. Neretai net nežino, kur ir kaip gali kreiptis pagalbos, nesitiki, kad ta pagalba gali būti suteikta.

Pasiūlymas: turi būti sukurti labai aiškūs procesai, kur gali kreiptis skųstis žmogus, nepatenkintas paslaugų kokybe.

3) nugalintis darbuotojų elgesys: atpažįstame, kad jis vis dar gajus ne tik pencionatuose, bet ir gyvenimo namuose: už žmones su negalia vis dar yra sprendžiama, kaip atrodys jų kambarys, kada jie prausis, kada jie valgys, ką rengsis. Tvarkytis, plauti indų ar gaminti jiems neleidžiama.

Pasiūlymas: kelti darbuotojų kompetencijas. Šviesti specialistus, artimuosius apie aplinkos pritaikymą individualiems gebėjimams ir poreikiams. Aiškiai komunikuoti, kad neleidimas žmogui daryti tai, ką jis galėtų, gebėtų pats pasidaryti yra akivaizdžiai nugalintis, smurtinis elgesys prieš jį.

Rekomenduojame kurti mechanizmą, kur intelekto negalią turintys asmenys *bei globėjai (nes ir jie yra mūsų tikslinė grupė) būtų tinkamai, jiems suprantamais būdais, informuojami apie jų teises, savęs atstovavimo įrankius, kad tos teisės būtų užtikrinamos, jautrinama aplinka, kurioje jie dirba ir gyvena, kad jie jaustųsi pilnaverčiai visuomenės nariai, kurių poreikiai ir norai yra girdimi ir atliepiami.*

Atvira bendruomenė

Pal. J. Matulaičio socialinio centro žmonių su negalia padalinyje „Atviroje Bendruomenėje“ kasdien renkami 20 asmenų, turinčių intelekto sutrikimų (juos mes vadiname bičiuliais) dirbti įvairių rankų darbo darbų ir patirti bendruomenės džiaugsmą. Mūsų tikslas – kad kiekvienas čia ateinantis bičiulis jaustųsi priimtas, įgalintas, žinotų savo teises, dirbtų mėgstamą darbą dirbtuvėse. Mums svarbu, kad mūsų bendruomenė iš tiesų būtų atvira: priimame ateinančius savanorius ir praktikantus kartu su mumis mokytis, taip stengiamės ir patys „neužsidaryti“: skatiname bičiulius būti matomais ir proaktyviais – dalyvauti tiek miesto, tiek bendruomeniniuose šventėse, atstovauti save įvairiuose renginiuose, socialinėse medijose.

SVEIKINTINI POKYČIAI IR SPRENDIMAI:

Labai vertinga, kad 2021 metų soc. paslaugų planas buvo derinamas su Vilniaus miesto NVO Taryba. Tai įgalina tarybą veikti ir didina plano kokybę.

PASTEBĖJIMAI/ REKOMENDACIJOS:

2021 m. Vilniaus soc.paslaugų plane teigiama, kad „Savivaldybė 2020 metais buvo perdavusi 31,88 proc. socialinių paslaugų teikimo nevyriausybinėms organizacijoms“. Iš pateiktos 12 lentelės nėra aišku, kaip šis skaičius yra nustatytas ir ką konkrečiai jis žymi:

- tiek procentų tikslinių grupių asmenų aptarnaujama;
- toks procentas biudžeto yra skiriamas;
- toks procentas tarp juridinių vienetų teikėjų skaičiaus yra NVO.

Kyla abejonių ar vienodai suprantame NVO apibrėžimą, pvz. teigiama, kad VDC paslaugos yra perduodamos NVO, nors tarp akredituotų įstaigų yra bent 7 savivaldybinio pavaldumo VDC, kurių juridinis statusas yra viešosios įstaigos.

*Priede Nr. 1 procentiškai pažymėjome, keliems % asmenų kiekvienoje soc. paslaugoje jas teikia NVO. Kyla natūralus klausimas, ar ir biudžeto dalis konkrečiai paslaugai procentiškai yra analogiškas procentas.

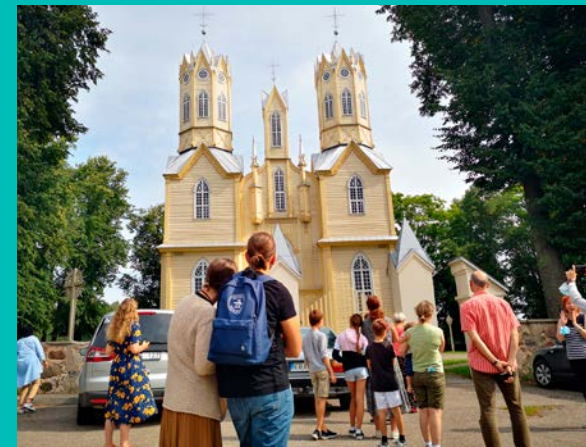
Administravimo kaštų prasme abejotinas Savivaldybės sprendimas kiekvienoje seniūnijoje turėti Socialinių paslaugų centrus (iš viso 42 darbuotojai arba apie 760 000 Eur biudžetas. Lyginant su 9085 žmonių išnagrinėtais prašymais*120 eur/vienkartinė pašalpa - apie 1,1 mln..)

Apie 41 proc. paslaugos administravimui yra smarkiai per dideli kaštai.

Rekomenduojame įvertinti šios socialinės paslaugos efektyvumą įvairiais pjūviais.

VŠĮ SOTAS

Viena iš SOTAS vykdomų veiklų – globos centro paslaugos vaikus globojančioms šeimoms. Kartais sakome – suaugusieji globoja vaikus, o mes globokime šeimas. Pagalba šeimoms suvokiama ne tik per psichosocialinių paslaugų prizmę, tačiau ir per bendruomeniškumo kūrimą. Viena iš gražių tradicijų, kuri yra puoselėjama globos centre – šeimų išvykos į gražiausias Lietuvos vietas. Tai ne tik kelionės, bet ir susibūrimas, bendravimas, vienas kito artimesnis pažinimas, o neretu atveju – ir erdvė savitarpio pagalbai vieni kitiems. Džiaugiamės sulaukdami šeimų atsiliepimais ir padėka už „nuoširdų priėmimą į šią nuostabią įtėvių ir globėjų bendruomenę“.

VšĮ Socialinis veiksmas

2021 m. įtvirtinome skaitmeninį įrankį savanorystės plėtrai www.savaplatforma.lt, kurios kontekste rengėme mokymus organizacijoms apie savanorių vadybą, pritraukimą, darbą su verslo įmonėmis.

Dirbome su 31 mažiau galimybių turinčių jaunuolių Lietuvoje Projekte JU-DAM, 19 Jaunimo savanoriškos tarnybos savanorių, 17 tarptautinių savanorių, kurių 9 taip pat mažiau galimybių turintys. Suorganizavome 50 savanorių ugdymų ir savitarpio paramos grupių, dirbome su 20 ilgalaikių partnerystės Lietuvoje ir 16 partnerinių organizacijų užsienyje. Įgyvendinome tarptautinius mokymus su savanoriais dirbantiems specialistams, į savo veiklas pasitelkėme 27 vietos savanorius – trumpalaikę ir ilgalaikę pagalbą. 3 mėnesius "Šabo metų" SAVA platforma projekte atliko savanorė iš verslo įmonės, į Platformą įsitraukė 4 įmonių darbuotojai. Kompetencijas ugdėme komandos ir individualioje supervizijoje, bendrųjų kompetencijų ugdymo mokymuose, individualaus konsultavimo kursuose.

Metus vainikavo savanorystės apdovanojimai "Savanorystės spalvos". Labiausiai džiaugiamės mažais ir dideliais mažiau galimybių turinčių jaunuolių žingsniais link savarankiškumo, pasitikėjimo savimi ir atsakomybės už savo gyvenimą priėmimo.

APIBENDRINTOS REKOMENDACIJOS:

1. Kuriant naujas socialines paslaugas Vilniaus m. parengti kaštų ir naudos analizę, kurios pagrindu apsvarstyti galimybę paslaugos teikimą perduoti NVO.
2. Raginame tirti konkrečių paslaugų poreikius skirtinguose Vilniaus miesto mikrorajonuose, prioritetą skirti kuo arčiau gyvenamosios vietos esančių bendruomeninių soc. paslaugų kūrimui.
3. Intensyvinti ir plėsti šias nestacionarias bendruomenines paslaugas:
 - a) šeimų ir vaikų psichologinio konsultavimo
 - b) tėvystės įgūdžių grupes
4. Atsisakyti monopolinio veikimo atviros darbo su jaunimu srityje, išskirtinai iš savivaldybės biudžeto finansuojant tik savivaldybės pavaldumo AJE/AJC. Kaštų, kokybės ir prieinamumo jaunimui prasme, NVO įsileidimas į šių socialinių paslaugų rinką Vilniuje atneštų teigiamus pokyčius. Ekonomikos ir Inovacijų ministerija bei SADM socialinių paslaugų skyrius teigia, kad socialinės paslaugos yra tokios pačios kaip ir kitos ūkio veiklos. Siūlome Vilniaus m. pradėti diegti šias kryptis praktiniame socialinių paslaugų organizavime
5. Skatiname savivaldybę inicijuoti reguliariai besirenkančias atskirų socialinių paslaugų darbo grupes ir organizuoti tarpžinybinius susirinkimus (pvz. VDC tiekėjų ir savivaldybės), kuriose galėtų vykti reguliari paslaugos įgyvendinimo refleksija, formuojamos kryptys ateinantiesiems metams ir keičiamasi įžvalgomis tarp paslaugos organizatorių ir tiekėjų. Rekomenduojame tokius susitikimus organizuoti kas ketvirtį.

Dirbdami kartu galime sėkmingiau ir efektyviau pasiekti mums visiems svarbų tikslą - mažinti socialinę atskirtį ir skurdą Vilniaus mieste. Esame atviri ir toliau vystyti glaudų bendradarbiavimą su Vilniaus savivaldybe, tapdami ne tik paslaugų teikėjais, bet partneriais, kurie gali savo žiniomis ir patirtimi prisidėti prie pokyčių savivaldybėje. Tikimės, kad šios rekomendacijos taps pagrindu tolimesniam konstruktyviam dialogui ir bendriems darbams.

KSI Forumo atstovai

**NVO IR SAVIVALDYBINIO PAVALDUMO ĮSTAIGŲ TEIKIAMŲ PASLAUGŲ APIMTIES ANALIZĖ
(Parenkota pagal Vilniaus miesto 2021 m. socialinių paslaugų plano 1 priedą)**

	Savivaldybinio/valstybinio pavaldumo įstaigose finansuojamų asmenų skaičius iš savivaldybės biudžeto	NVO paslaugas gaunančių ir iš savivaldybės finansuojamų asmenų skaičius	Paslaugos teikimo intensyvumas % savivaldybinio/valstybinio pavaldumo įstaigose	Paslaugos teikimo intensyvumas % NVO sektoriuje
Socialinės globos namai vaikams, likusiems be tėvų globos	34	68	33.33	66.67
Socialinės globos namai vaikams ir jaunimui su negalia	148		100.00	0.00
Bendruomeniniai vaikų globos namai	56	161	25.81	74.19
Socialinės globos namai senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia	317	102	75.66	24.34
Grupinio gyvenimo namai	10	15	40.00	60.00
Šeimynos		8	0.00	100.00
Nakvynės namai	300	65	82.19	17.81
Krizių centrai	436	11	97.54	2.46
Dienos socialinės globos centrai vaikams su negalia	161	19	89.44	10.56
Dienos socialinės globos centrai senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia	303	32	90.45	9.55
Savarankiško gyvenimo namai	96	30	76.19	23.81
Dienos centrai vaikams	84	213	28.28	71.72

	Savivaldybinio/valstybinio pavaldumo įstaigose finansuojamų asmenų skaičius iš savivaldybės biudžeto	NVO paslaugas gaunančių ir iš savivaldybės finansuojamų asmenų skaičius	Paslaugos teikimo intensyvumas % savivaldybinio/valstybinio pavaldumo įstaigose	Paslaugos teikimo intensyvumas % NVO sektoriuje
Dienos centrai suaugusiems asmenims su negalia	683	0	100	0.00
Šeimos paramos centrai, paramos šeimai tarnybos (pagal aptarnaujamų seniūnijų skaičių)	16	5	76.19	23.81
Globos centrai		1128	0	100.00
Bendruomeninės įstaigos-senjorų DC	2605	0	100	0
Sociokultūrinės paslaugos vyresnio amžiaus žmonėms		1300	0	100
Pagalbos namuose tarnybos	1456	164	89.88	10.12
Socialinių paslaugų centrai	14160	0	100	0
Socialinės rehabilitacijos paslaugos neįgaliesiems bendruomenėje	0	530	0	100
Gatvės darbas su jaunimu	1	3	25	75
Atviro darbo su jaunimu socialinė paslauga AJE/AJC (pgl. AJE/AJC skaičių)	25	1	96.15	3.85